

+La *literàtica*: he d'excusar-me d'haver usat en aquesta mateixa obra aquest neologisme —però és que és necessari— per anomenar la doctrina o disciplina del saber que investiga i exposa doctament la història de la literatura i els procediments de la tècnica artística dels literats: tal com diem la *matemàtica*, la *fonètica*, l'*estètica*, l'*estlàtica* (i fins l'*econòmica* que no és igual que l'*economia*): no basta *literatura*, tal com tenim la *poètica* diferent de *poesia*, *epistemologia* diferent de *ciència*, *filosofia* diferent del *saber*, ni estudiar *lingüística* és el mateix que estudiar *llengües*. *Literal* [Llull]; *literalista*; +*literalitat*; *literatòriament*. *Alliterar*; *alliteració*; *alliteratiu*. *Obliterar* [1868, *SLitCosta*]; *obliterat*; *obliteració*. *Triliteral*; *unilateral*. També s'han usat, sobretot entre semitistes, els adjectius +*triliter*, *unilater*, *quadrilater* (*quatri-* és un barbarisme); *triliteral*.

CRF.: *Caplletra* 'letra majúscula, capital, sobretot les bellament escrites o acompanyades de poca o molta miniatura': «tant se vol estendre nostre erguyl, que pertot se vol posar, car los *letrats* indueix a haver molts llibres e a fer pompa de belles rodes en lurs estudis, e a daurar les *capletres* dels llibres», Eiximenis (*Terç*, f° 318v); «afear la escriptura ---; *caplletres*: litterae majusculae», OPou (*ThPu.*, 1228); *caplletrar*: «Per fer les *capletres* a la taula dels sants 3 lb., 3 sous», i «per *caplletrar* un libret de capítols e oracions del cor, 6 sous» en llibres de comptes municipals de Bna., a. 1503 (Caretà, p. 74).

Lletraferit [DOrt., no Lab., Bulb., Vogel], però el recordo en escriptors floralescs i més en els de «L'Avenç», i ja devia estar en ús en el S. XVI, no sols en forres occitanes: «mon vulgaire pèrigourdin appelle fort plaisamment *lettreférés* ces savanteaux, comme si vous disiez 'lettres-férés', auxquels les lettres ont donné un coup de marteau comme on dit», Montaigne, *Essais* I, cap. 25 (I, 179); i és d'ús popular almenys balear, encara que el DFgr li doni una definició estrafalària «astut, traïdor, viu, matroter»; «lo que es culto, sin tener la sal de la discreció, *bobiculto*; *esser molt lletraferit*: ser muy leído», DAmen.; cites de ToAguiló i de La Ignorància en AlCM; «a un *lletraferit*, que solia escriure cartes per encàrrec (un memorialista que diríem avui), s'hi presentà un pagès i li digué: —He de fer escriure una carta», Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 23).

Lletrada, V. *llet* *Lletraferit*, V. *letra* *Lletraga*, segons quin sigui el significat real (verdura o bolet, ço que resta ambigu), encreuament de *lleterol(a)* amb *verdolaga* (DCEC, s. v.) o amb *cuagra* *Lletrajar*, que en el sentit de *confegir* és un castellanisme intolerable, a penes disfressat (per més que hi hagin transigit el DFa. i AlCM), V. *letra* *Lletrera*, *lletrrada*, V. *llet* *Lletrerol*, *lletresa*, V. *lletrissons* *Lletrudis*, *Santa* —com a nom d'un poble d'Eivissa— es deu haver de mirar com una pagesada perfectament supèrflua: puix que el nom d'aquest poble és *Fruitera* (això o *Santa Gertrudis de Fruitera* és el nom que sotmetria jo, a decisió dels eivissencs, com a nom oficial de la pobla-

ció) *Lletrut*, *llets*, *lletsó*, *lletuga*, *lletugar*, *lletugat*, *lletugueta*, V. *llet*

«*Lletxena*: font del terme de Benifaió» (AlCM), suposo el de les Valls de Segó: no en sé comprovació; i només a benefici d'inventari, i amb gran reserva, suggereixo que essent ja en zona apitxada, si es troba només documentat com *Llechena*, pot estar per *Llejena*, i potser podria ser un **Al-igāna* plural aràbic del mosàrab JANA 'dona d'aigua'.

LLEU adj., 'leuger, poc pesant', del ll. LĒVIS id. □ 1.ª doc.: orígens.

El ll. LĒVIS, perdut en el nivell hereditari, o molt decadent, en les altres llengües romàniques, es va conservar en plena vigència popular en el grup central, format pel català, l'oc. *l(i)eu* i l'it. ant. *lieve* (avui *leve*); era la continuació d'un adjectiu ja indoeuropeu i comú a totes les llengües d'aquella família: grec *ἐλαχύς*, scr. *lagbúh*, gòt. *leibts* etc. (inclús alban. *leh* «leicht», GMeyer, *Alban. St.* III, 11, oblidat en Pok., *IEW*, 660.39).

En la nostra es mantingué ben usual i pollent, amb noves proliferacions semàntiques i sintàctiques, en tota l'Edat Mitjana. Sense torbar-nos-hi gaire, recordem que seguia corrent en les accs. bàsiques, com 'el que no és feixuc': «hom ha 5 senys --- per la vista veu hom color e figura --- per lo gustar, sent dolç e amargós, e sabor de ço que --- beu; per lo sentir, sent hom greu e *leu*, dur e moll, calt e fret --- tocament e les altres coses de açò semblants», Llull (*Merav.* III, 17); 'fàcil': «Responem-los --- que ns playja molt; mas --- la terra era ja partida e l'haver --- e que --- presa lur part --- se n'eren anats, que en altra manera *leu* nos era de fer», Jaume I (§ 95, Ag. 145); «él dix qué a<s>òs ès *leu* de fer», Reixac (*Questa*, 38.5).

Molt sovint tornat adverbi, 'fàcilment': «aquelles maneres són tantes e ten grans, que *leu* no les te poria nombrar ne afugurar», Llull (*Merav.* IV, 276). I 'aviat, tot seguit': «que foll és qui e-l joy d'est segle fals s'atura: / qu'est segle nefas got non és ferm ne no dura, / ans és ta(n) *lleu* passat com l'ombra és passada: / doncs levem-nos maytí, fa<s>sam nostra jornada!», Cerverí (*Sermó*, v. 155); «a son payre ausí dir / --- / cant Jhesús fo crucificat / --- la crots / --- / claus, corona, seran cercats, / e Jhesuchrist serà adorats / --- /: fiyl vertader era de Déu —. / E mon pare respòli *leu*, / e dix-li enaxí, breument: / —Doncs, payre, ¿per quin gosament / lo clauficaren celes gens?», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 1242.

Antiquat avui, gairebé pertot, en aquest ús però resta viu en el Rosselló i Conflent, on Fabra sentia frases com «*lleu* haurà acabat», i per això encarregà en les seves llistes de 1947-8 que l'afegíssim amb definició «adv. aviat» a la nova ed. del seu dicc. Tant o més en el Pallars: quan jo menava pressa a l'hostaler d'Àrcu, baixant dels cims andorrans per posar-me sense dilació a fer enraonar aquells muntanyencs, em contestava «si voleu una truitada estarà <feta> *mex lèu*» (que un àpat millor), 1933; «pronto», V. d'Àneu (Pol,